

پابه پای وحی

تفسیر تدبری قرآن بر حسب نزول

(جلد دوم)

مهندس مهدی بازرگان

بنیاد فرهنگی مهندس مهدی بازرگان

نام کتاب: پا به پای وحی (جلد دوم)

نویسنده: مهندس مهدی بازرگان

چاپ اول:

تعداد:

چاپ و نشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی

فروشگاه مرکزی: خیابان فردوسی، روبه روی فروشگاه شهر و روستا. تلفن: ۳۱۱۲۱۰۰

فروشگاه شماره یک: میدان انقلاب، بازارچه کتاب. تلفن: ۶۴۶۹۸۵

فروشگاه شماره دو: میدان نیاوران (شهید باهنر)، جنب مهمانسرای وزارت امور خارجه.

تلفن: ۲۲۹۲۲۷۲

فروشگاه شماره سه: قم، خیابان ارم، سه راه موزه. تلفن: ۷۳۸۱۵۰

فروشگاه شماره چهار: میدان حسن آباد، فروشگاه اتکا. تلفن: ۶۴۶۹۸۲۷

حق طبع محفوظ و مخصوص به شرکت سهامی انتشار می باشد.

فهرست

پیشگفتار.....	۵
هفدهمین گروه تنزیل سوره ضحی [۹۳] یکپارچه.....	۷
هیجدهمین گروه تنزیل سوره انشراح [۹۴] یکپارچه.....	۲۱
نوزدهمین گروه تنزیل سوره ناس [۱۱۴] یکپارچه.....	۲۹
بیستیمین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۲۶ [در دو بند ۱ و ۲] سوره نازعات [۷۹].....	۴۵
بیست و یکمین گروه تنزیل آیات ۸ تا ۱۰ سوره مدثر [۷۴].....	۶۷
بیست و دومین گروه تنزیل سوره لیل [۹۲] یکپارچه.....	۷۳
بیست و سومین گروه تنزیل سوره ماعون [۱۰۷] یکپارچه.....	۹۳
بیست و چهارمین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۱۸ [منهای ۴] سوره معارج [۷۰].....	۱۰۲
بیست و پنجمین گروه تنزیل آیات ۱۱ تا ۱۶ سوره شمس [۹۱].....	۱۱۹
بیست و ششمین گروه تنزیل سوره مرسلات [۷۷] یکپارچه.....	۱۲۷
بیست و هفتمین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۳۶ سوره نبأ [۷۸].....	۱۵۷
بیست و هشتمین گروه تنزیل آیات ۱۱ تا ۳۰ و ۳۴ تا ۵۵ سوره مدثر [۷۴].....	۱۸۹
بیست و نهمین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۲۵ سوره نجم [۵۳] بندالف.....	۲۱۷
سی امین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۱۳/۱۴ و ۲۸ تا ۳۱ سوره فجر [۸۹].....	۲۵۳
سی و یکمین گروه تنزیل سوره انشقاق [۸۴] یکپارچه.....	۲۷۷
سی و یک (الف) گروه تنزیل آیه ۳ سوره عصر [۱۰۳].....	۲۹۹

- سی و دومین گروه تنزیل سوره عبس [۸۰] یکپارچه ۳۰۵
- سی و سومین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۱۰ سوره طارق [۸۶] ۳۲۵
- سی و چهارمین گروه تنزیل آیات ۱ تا ۹ سوره همزه [۱۰۴] ۳۲۷
- سی و پنجمین گروه تنزیل سوره کافرون [۱۰۹] یکپارچه ۳۳۵

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

نوشتاری که تقدیم خوانندگان ارجمند می‌گردد، دومین جلد از مجموعه تفسیر تدبری قرآن برحسب ترتیب نزول، موسوم به «پا به پای وحی» می‌باشد. بر حسب آنچه در مقدمه مفصل جلد اول، به قلم نویسنده، آمده، شورای انجمن اسلامی مهندسين تصویب نموده است مجموعه تفسیری حاضر را در طی ۲۳ جزوه یا ۲۳ جلد- منطبق با سال‌های رسالت- اگر چه تدریجاً و در دراز مدت، تدوین و تقدیم هموطنان نماید، متأسفانه با رحلت مفسر و مؤلف ارجمند آن، هر چند به لطف الهی، کلاس تفسیر قرآن در سه سالی که از رحلت نویسنده می‌گذرد همچنان توسط گویندگان دیگری ادامه داشته است، ولی تنظیم و تدوین مکتوب این مجموعه به سبک و شیوه تدبری دچار وقفه گردیده است.

جلد اول این مجموعه که عمدتاً در زمان حیات نویسنده منظم و مرتب شده بود، (شامل گروه‌های نازل شده در سال اول بعثت)، یک سال پس از فوت ایشان به چاپ رسید. اینک پس از ۲ سال از انتشار نخستین جلد، جلد دوم را که شامل گروه‌های ۱۷ تا ۳۵ (نازل شده در دومین سال بعثت) می‌باشد، تقدیم علاقه‌مندان مطالعات قرآنی می‌نماید.

این جلد مجموعاً از ۲۰ گروه (اصلی و فرعی) تشکیل شده است که ۱۲ گروه ابتدای آن، در زمان حیات نویسنده به مراحل نسبتاً نهایی تنظیم و تدوین رسیده بود، اما از ۸ گروه بعدی، تنها یادداشت‌های اولیه و دست‌نوشته‌های مقدماتی برای بحث شفاهی در کلاس قرآن باقی‌مانده بود که مؤلف قصد داشته است آنها را در فرصت‌های بعدی مرتب و منظم نموده و به رشته تدوین و تحریر درآورد. این نوشته‌ها خط‌خوردگی بسیاری داشته و در حواشی آنها توضیحات متفرقه‌ای آمده

است. کار اصلی جمع‌آوری کنندگان این مجموعه که موجب تأخیر ۲ ساله انتشار جلد دوم گردید، تنظیم همین یادداشت‌ها و حواشی متفرقه آن، به گونه‌ای بوده است که به اصالت متن لطمه‌ای وارد نشود و در عین حال قابل استفاده خوانندگان باشد. بنابراین اگر ناهماهنگی و عدم انسجامی در این قسمت به چشم آید، باید به حساب وضعیت متن اصلی و محدودیت جمع‌آوری کنندگان برای دخالت در آن گذاشته شود.

به غیر از این دو جلد، یادداشت‌های اولیه دیگری مربوط به گروه‌های نازل شده در سومین سال بعثت از مؤلف به جای مانده است که بخواست خدا و با لطف و عنایت و توفیق او، امیدواریم به تدریج آنها را منظم و مدون نموده، سومین جلد را در آینده تقدیم خوانندگان نماییم.

در اینجا ضرورت دارد از همت و تلاش صمیمانه آقای مهندس عبدالعلی بازرگان که مدیریت جمع‌آوری، تدوین و ویرایش نهایی را بر عهده داشته‌اند و آقایان مهندس دانشیان و مهندس نوربخش و خانم مهندس ژایلا شریعت پناهی (اعضای انجمن اسلامی مهندسين) که از زمان حیات مؤلف و به انتخاب ایشان همکاری در تنظیم مطالب این مجموعه را آغاز کرده و همچنان برای تدارک این جلد ادامه داده‌اند، تشکر و قدردانی نموده پاداش آنها را از خداوند تقاضا نماید.

همچنین از خانم پروانه صالحی که صبر و حوصله زیادی را برای خواندن خط نویسنده در یادداشت‌های ناخوانای اولیه و تایپ و تنظیم و صفحه‌بندی با سلیقه آن به خرج داده‌اند، کمال تشکر و سپاسگزاری را بنمایند.

از نازل کننده قرآن برای نویسنده ارجمند، مغفرت و رحمت و برای همت کنندگان در این امر خیر، از مراحل تایپ و تنظیم تا لیتوگرافی و چاپ و صحافی و ناشر محترم، اجر جزیل از خداوند جلیل طلب می‌نماید.

بنیاد فرهنگی مهندس مهدی بازرگان